

התמיכה בחמאס וכמה רוצים להגר: הלך הרוח ברחוב הפלסטיני

written by אלי קלוטשטיין | 15.05.2025

ד"ר ח'ליל שקאקי, יליד רפיח המתגורר ברמאללה, נחשב ל"סוקר הלאומי" של הפלסטינים. כבר שנים ארוכות הוא מנתח דרך קבע את העמדות של תושבי יהודה, שומרון ועזה ביחס לסוגיות השונות שעל סדר היום באמצעות מכון המחקר שהוא עומד בראשו, "המרכז הפלסטיני לחקר סקרים ומדיניות" (PCPSR).

שקאקי ראה כבר הכול בזירה הפלסטינית. סקריו מתפרסמים מאז שנות התשעים, הוא היה חלק מהוועדה שקידמה את ההכנות לבחירות ברשות הפלסטינית בשנת 1996, והוא עובד גם עם ישראלים רבים. הוא ביקר בארה"ב, במדינות ערב ובמקומות רבים אחרים, כך שנחשף לסוגים שונים של דרכי מחשבה, ומכיר אותן היטב. אף שאחיו של שקאקי, פתחי, היה אחד המחבלים הידועים ביותר לשמצה בקרב הפלסטינים והנהיג ביד רמה את הג'יהאד האסלאמי עד לחיסולו המסתורי במלטה, אחיו לא משמיע עמדות קיצוניות כאלה. הוא יודע להעביר ביקורת על ישראל, אך גם על הפלסטינים ☹️ וכך הוא קנה לו שם כקול מעניין, עצמאי ובולט.

עד כה היו הסקרים של המכון ששקאקי עומד בראשו מתפרסמים בכל רבעון, אולם בשנה האחרונה לא פרסם סקר מאז ספטמבר 2024 ☹️ מה שהותיר פער ביחס לעמדות הפלסטיניות המעודכנות. הסקר החדש שפורסם בשבוע שעבר, לראשונה זה תשעה חודשים, חשוב במיוחד, שכן הנקודות המרכזיות בו תורמות מאוד להבנת השינויים בתודעה הפלסטינית ביחס לסוגיות מהותיות, כגון המאבק בישראל, התמשכות המלחמה, זכות השיבה, היחס לרשות ועוד.

אם סקרים קודמים במהלך המלחמה גילו סוג של דיאלקטיקה פלסטינית פנימית, יחס דו-משמעי לסוגיות שעל סדר היום ☹️ הרי שהסקר הזה מחזק במובנים רבים את המגמה הזאת. הממצאים מלמדים כי שנה וחצי של מלחמה עדיין לא שחקו לחלוטין את התודעה הפלסטינית של מלחמה בישראל, לא הזיזו כלל מעוצמת התפיסה של הפליטות והשיבה כמטרה עליונה, וגם לא פעלו די הצורך כדי לסכל את ההבנה שבאי התוחלת ב"התנגדות חמושה".

בה בעת, ישנה מגמה בולטת של שינוי בחלק מהעמדות אלה, שבאה לידי ביטוי מובהק בעיקר בקרב הציבור העזתי. מהסקר עולה למשל ביטוי בפועל של השינוי הזה, שהוא מעניין ומפתיע במיוחד: הנכונות של חלק לא מבוטל מתושבי עזה להגר מהרצועה, לצד רבים נוספים שאמרו כי יסכימו לפנות לישראל כדי להעתיק את מקום מגוריהם מעזה. חשוב, עם זאת, להבין כי יש פערים גדולים בין התודעה של תושבי יהודה ושומרון הפלסטינים ובין העזתים, שחוו הרס וקטל בקנה מידה עצומים ☹️ מה שקרוב לוודאי שינה במידת מה את תפיסת עולמם.

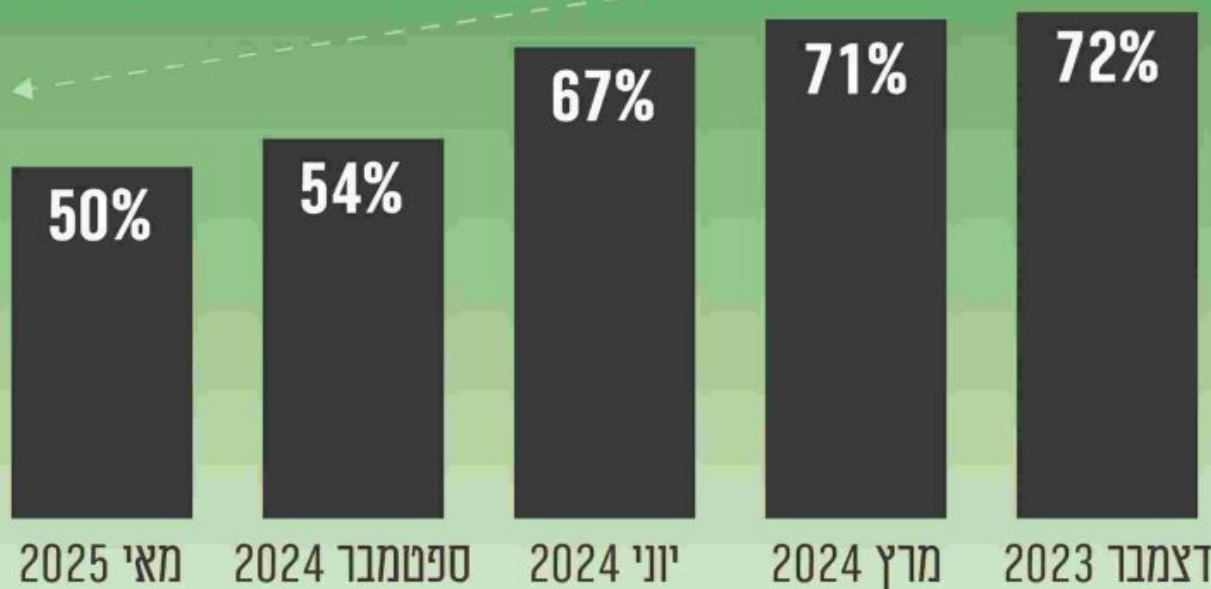
אך יש גם הסכמות יחסית נרחבות בקרב הפלסטינים על סוגיות אחרות: כך למשל, בזירה הפנימית הפלסטינית קרנו של חמאס ירדה, אף כי הוא עדיין נמצא במקום גבוה בהרבה מרוב הגורמים הפלסטיניים האחרים [2] בוודאי בהשוואה לרשות או מנהיגה אבו-מאזן, שנתפסים על פי רוב כלא רלוונטיים. עמדה מפתיעה יחסית נרשמת ביחס לאיראן, שלפחות לפי הסקר מתגלה כמי שנראית בעיני הפלסטינים כמזיקה לקידום מטרותיהם.

לימוד מקרוב של ממצאי הסקר, שנביא אותם לעומקם, צריך למקד את מדינת ישראל בבחירת דרכי הפעולה והמהלכים שתנקוט מול הפלסטינים בשנים הקרובות. לימוד מוצלח של הסוגיה יוכל לאפשר לנו ניהול נכון של הסכסוך.

דואליות מחשבתית

המגמה הבולטת ביותר שניכרת מחודשים ארוכים של מלחמה מול חמאס בעזה היא שינוי משמעותי ביחס לאמונה של הפלסטינים אם החלטתו של ארגון הטרור לצאת למלחמה הייתה נכונה או לא. אם בדצמבר 2023 ובמרץ 2024 זכתה ההחלטה הזאת לתמיכה כוללת של 72 אחוזים לערך, התמיכה בה ירדה משמעותית ובאופן עקבי לכל אורך המלחמה, וכעת היא עומדת על 50 אחוזים. בקרב תושבי עזה, אלה שמתמודדים יום-יום עם המציאות החדשה שנכפתה עליהם, התמיכה בהחלטה הזו נמוכה מאוד: 37 אחוזים בלבד חושבים שהמהלך של יחיא סנואר היה נכון.

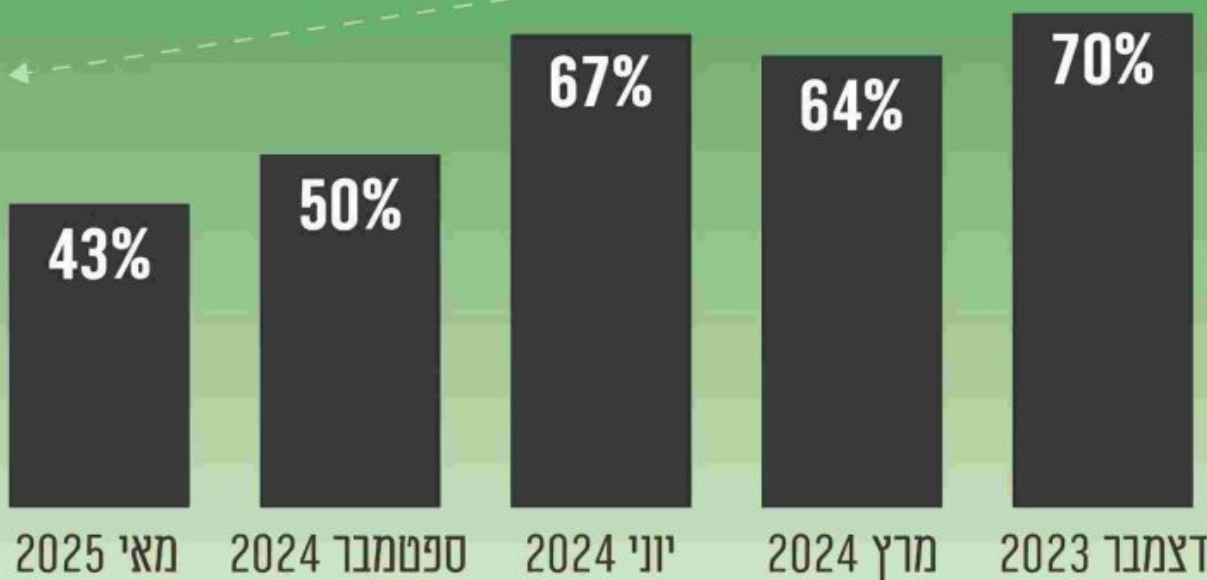
קביעה: ההחלטה של חמאס לצאת למלחמה הייתה נכונה

מגמה דומה מסתמנת גם ביחס למידת שביעות הרצון שהפגינו המשתתפים בסקר מאופן התפקוד של שחקנים שונים בזירה הפלסטינית במהלך המלחמה. אם בתחילה חמאס נהנה מ-72 אחוזי שביעות רצון בקרב האוכלוסייה הפלסטינית כולה, הרי שהם ירדו בעקביות ל-61 אחוזים בספטמבר ול-57 אחוזים כעת. במקביל, האמונה כי המלחמה תחיה את תשומת הלב הבינלאומית לסוגיה הפלסטינית ותקדם את ההכרה בהקמת מדינה לפלסטינים ירדה ב-4 אחוזים מאז ספטמבר.

שתי שאלות נוספות מחזקות את הטענה כי האוכלוסייה הפלסטינית איבדה אמון בחמאס, לפחות ברמה מסוימת. כך, ישנה ירידה עקבית של מי שהשיבו כי חמאס ינצח במלחמה הזאת, ולא ישראל. אם בדצמבר 2023 סברו 70 אחוזים מהפלסטינים כי חמאס יצא וידו על העליונה ממלחמת חרבות ברזל, האחוזים הללו הלכו וצנחו ל-67 ביוני 2024, 50 אחוזים בספטמבר 2023 ו-43 אחוזים כיום. אגב, מעניין לראות כי הירידה באמון בחמאס אין משמעותה שישראל היא זו שמקבלת את קולותיהם של הפלסטינים [?] רק 15 אחוזים סבורים שצה"ל ינצח במלחמה, ועיקר הגידול בקולות משתתפי הסקר עבר לתשובה "אף אחד מהם".

קביעה: חמאס ינצח במלחמה

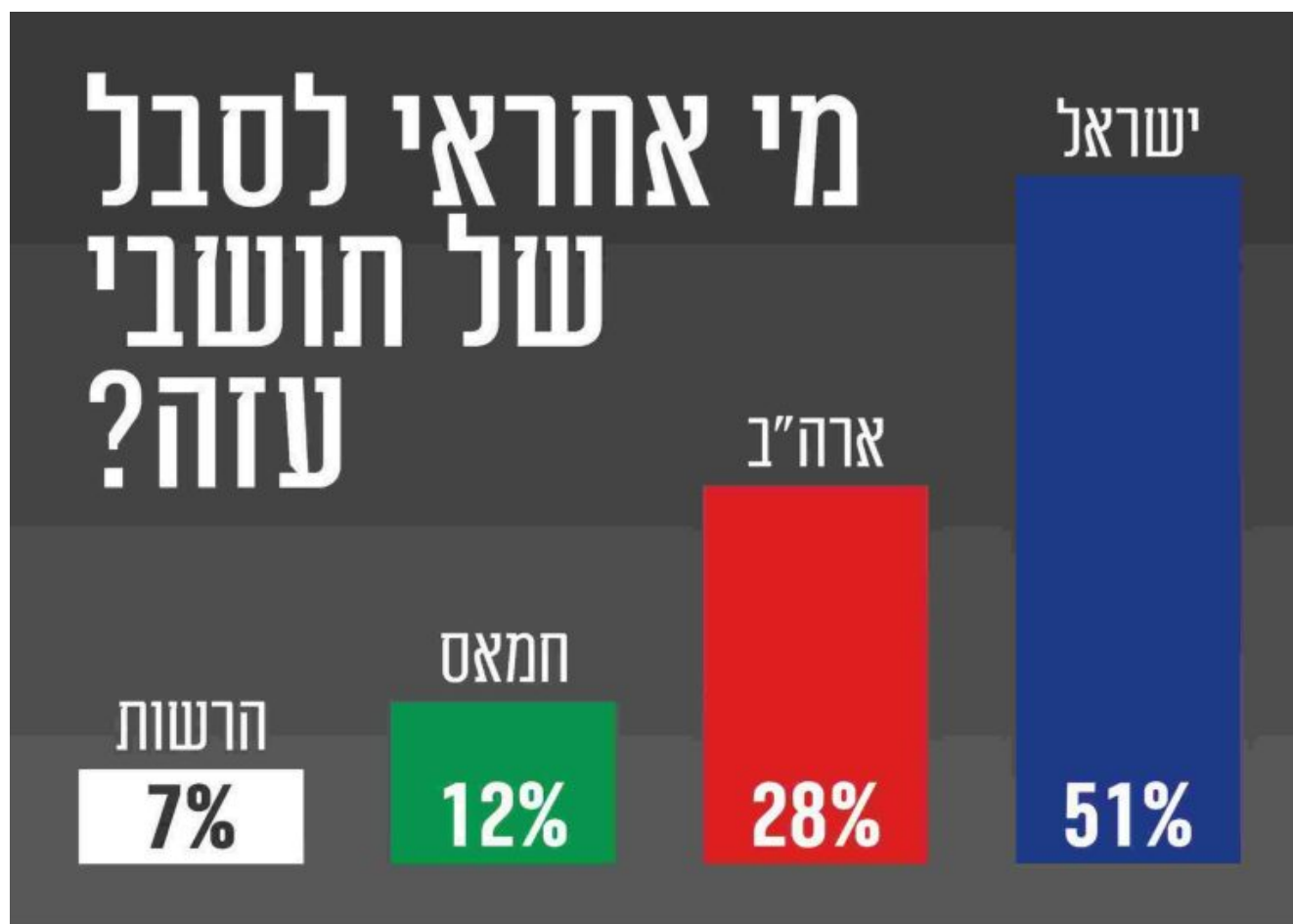
הנגזרת של התשובה הזו היא שתושבי עזה מבינים כי המציאות שחוו עד היום כבר כנראה לא תחזור להיות כשהייתה. ביחס לשאלה על עתיד עזה ומי ישלוט בה ענו רק 42 אחוזים כי הם סבורים שחמאס יישאר הריבון ברצועה, ומהם 28 אחוזים מתושבי עזה. בספטמבר, מנגד, שיעורם היה גבוה יותר, ו-37 אחוזים מהם עוד האמינו שחמאס יישאר השליט ברצועה לאחר המלחמה.

עמדות אלה יכולות להסביר, בין היתר, את ההפגנות שפרצו נגד חמאס בעזה בחודשים האחרונים ² שדוכאו באכזריות בידי ארגון הטרור. לפי הסקר, 28 אחוזים מתושבי עזה תומכים בהפגנות, כלומר כמעט שליש מהתושבים שם.

לכאורה אפשר לשאוב עידוד מהנתונים הללו, ולסבור כי המלחמה באמת מצליחה להתניע שינוי עמוק ובסיסי בתודעה של הפלסטינים. אלא שמדובר רק בחצי מהתמונה: מכל הנתונים שלעיל עולה כי חמאס עדיין נהנה מ-50 אחוזי תמיכה של עמו, לצד 57 אחוזים של שביעות רצון מתפקודו במלחמה. אומנם, בתשובות אלה לכאורה ישנה הטיה ³ שעוד אתמקד בה בהמשך ⁴ לתשובות של תושבי יהודה ושומרון, שלא סובלים באותה מידה את אימות ההרס והקטל של הרצועה.

אלא שתשובות אחרות משקפות כי גם העזתים טרם הגיעו עדיין למצב שבו השתנה משהו עמוק בתודעתם. כך למשל, על השאלה מי אחראי לסבל הנוכחי של תושבי הרצועה ענו 51 אחוזים כי ישראל אשמה בכך (ירידה קלה מ-56 אחוזים בספטמבר). 28 אחוזים נוספים מאשימים את

ארה"ב, ושיעור של 12 אחוזים בלבד, בדומה לסקר הקודם בספטמבר, תולים את האשמה בחמאס. גם כאן, שיעור העזתים שסבור כי חמאס הוא מקור הסבל של התושבים קטן במיוחד, ועומד על 18 אחוזים בלבד. אגב, 7 אחוזים נוספים סבורים כי הרשות הפלסטינית היא מקור הסבל שלהם.

נוסף על כך, כאשר נשאלו הפלסטינים אם חמאס ביצע את הזוועות שניתן להבחין בהן בסרטונים שפורסמו בתקשורת נגד אזרחים ישראלים, כולל הרג תינוקות ונשים בבתיים, הפגינו משתתפי הסקר תשובות שמשקפות תופעה מטרידה: רוב עצום, 87 אחוזים, הצהיר כי אינו מאמין שמחבלי חמאס ביצעו מעשי טבח כאלה ² ורק 9 אחוזים הסכימו לקבל את הסרטונים כאמת. למעשה, זהו לגבי הנתון זה כמעט לא חל שינוי מאז תחילת המלחמה. השאלה הזו חזרה בכל הסקרים, והתזוזות עמדו לכל היותר על 2-3 אחוזים לכל כיוון, כלומר בתוך מרווח השגיאה של המדגם כולו.

האם חמאס ביצע מעשי זוועה באזרחים ישראלים,

כגון רצח נשים
ותינוקות,
שתועדו
בתקשורת
הבין"ל?

לא 87%

כן 9%

במקביל, בקרב משתתפי הסקר חלה הסכמה של רוב גדול המתנגד לפירוק חמאס מנשקו כדי לסיים את המלחמה (77 אחוזים מתנגדים, רק 18 אחוזים תומכים), וכן התנגדות לגירוש מנהיגי חמאס מעזה כדי להביא את הלחימה לסופה (65 אחוזים). הרוב הגדול הזה ניכר גם רק בקרב משתתפי הסקר העזתיים.

חיבור של כמה מהתשובות שלעיל מצייר תמונה של דואליות פלסטינית, ואפילו אמונה בדבר והיפוכו: רוב של תושבי עזה סבור שההחלטה לצאת למתקפה הייתה מוטעית, מאמין שחמאס לא ינצח במלחמה, ובה בעת מאשים את ישראל בסבל הפלסטיני ומתנגד להגליית ראשי חמאס ומסירת הנשק שלהם. כלומר, אומנם הייתה זו שגיאה לפתוח במלחמה, אך אין למסור את הנשק; חמאס לא ינצח במלחמה, אך אין להגלות את ראשיו. במצב כזה, לא ברור מה הפתרון שמציירים בדמיונם משתתפי הסקר באשר לעתיד עזה, ואיך תסתיים המלחמה.

היעדר פתרון שב וצץ גם ביחס לשאלה אחרת: כאשר הועמדו משתתפי השאלונים בפני האמירה "האם המלחמה תסתיים וישראל תיסוג אם חמאס יתפרק מנשקו ויחזיר את החטופים", רוב מוחלט שלהם אמרו כי אינם מסכימים עימה. כ-70 אחוזים מתושבי עזה גם לא חשבו כי החזרת החטופים, לצד ויתור של חמאס על נשקו, תביא לקץ המלחמה. תשובה אפשרית לדואליות הזאת היא שהעזתיים סבורים שבמצב הנוכחי ישראל פועלת לספח את הרצועה, לנקום בתושביה או להשמיד אותה לחלוטין.

הלך המחשבה הזה עקבי עם תשובה אחרת בסקר: כאשר נשאלו הפלסטינים מה מטרת

המבצעים של צה"ל ביהודה ושומרון נגד מחנות הפליטים, כמעט מחצית מהם (44 אחוזים) סברו כי היעד הוא לא רק חיסול הטרור, אלא גם להשמיד לחלוטין את המחנות, לצד הגליית תושביהם לירדן. 35 אחוזים סברו כי המבצעים אמורים להשמיד את המחנות ואת הטרור, ורק 18 אחוזים סבורים כי היעד הוא חיסול הטרור, ללא מטרה נוספת.

האמונה הזאת מיוחסת כנראה לנחישות הישראלית במלחמה נגד הטרור הפלסטיני לאחר 7 באוקטובר, כפי שהיא משתקפת בעיני משתתפי הסקר. עדות נוספת לכך היא יחסם לעצומות בישראל נגד הפסקת המלחמה: שני שלישים כמעט ממשותתפי הסקר אמרו כי ראש הממשלה בנימין נתניהו לא יעצור את המלחמה למרות העצומות שקראו לסיים את המלחמה, בעוד ששליש בלבד סבורים כי יש להן השפעה על התקדמות המערכה.

נזהרים ממניפולציה

הסקרים העיתיים של המכון שמנהל ד"ר שקאקי בנויים כך שהם כוללים שאלות קבועות, שמעקב אחר תשובותיהן לאורך זמן מספק הצצה לתודעה הקולקטיבית של הפלסטינים והשינויים שחלים בה על פני קבועי זמן ארוכים; ושאלות מזדמנות, שקשורות לנושאים מהותיים שנמצאים באותה עת על סדר היום.

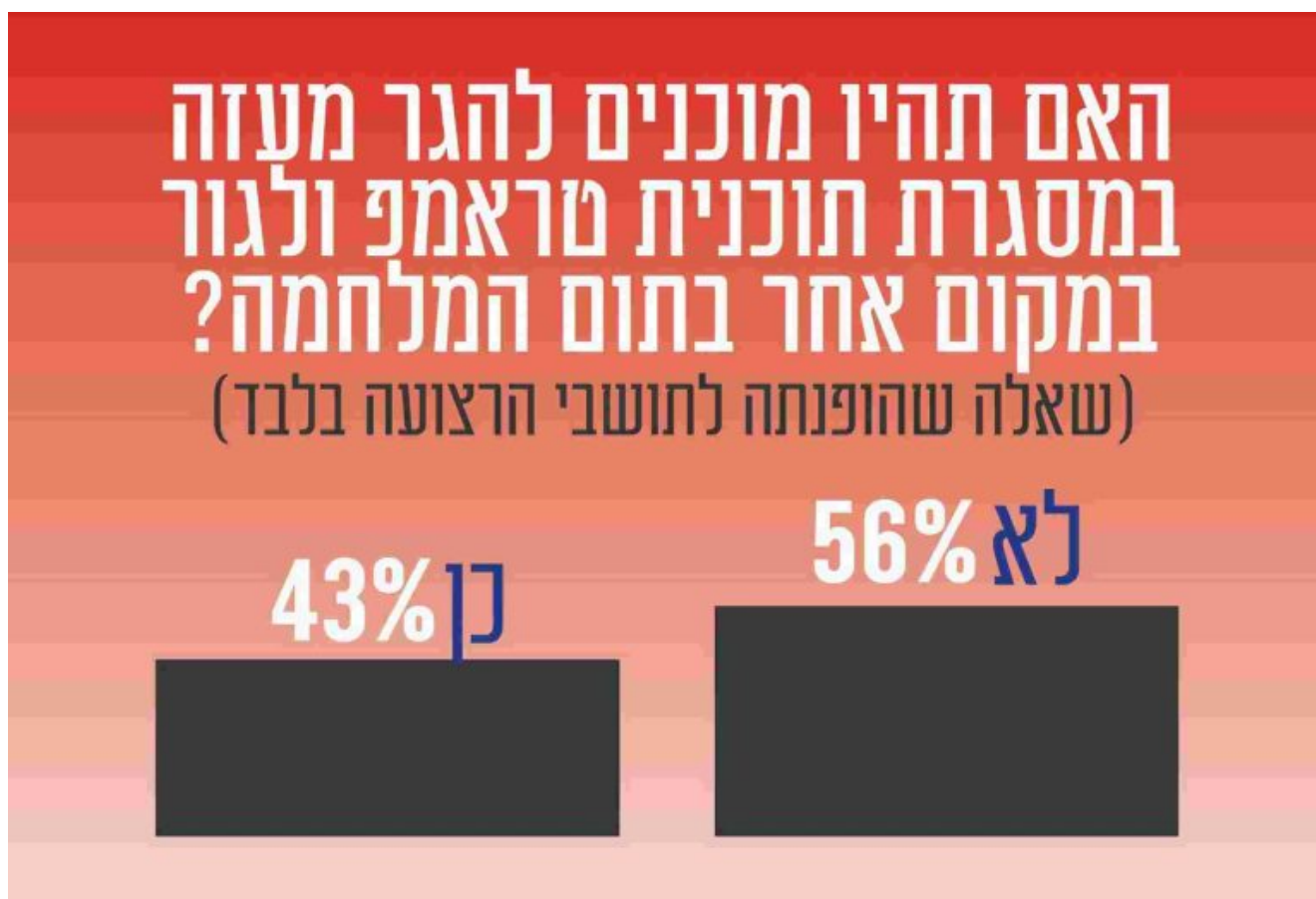
אחד הדברים שאנו כקוראים צריכים לקחת בחשבון הוא שמדובר בסקר שעורכים הפלסטינים, ועל כן זו גם זווית המבט שבה הוא מתקיים. כך למשל, בהקדמה ובשאלות מדגישים מחברי הסקר כי ישראל אשמה בקריסת המשא ומתן בעזה בשל סירובה לדון בשלב השני של הסכם הפסקת האש, לצד קביעה כי תכנון הגירוש של תושבי עזה בידי צה"ל נעשה באמתלה אמתלה ברורה שכך יהיה קל יותר לשקם את הרצועה.

המלחמה סיפקה לא מעט קשיים למכון הסקרים: מלבד הסכנה בראיונות בעזה וחוסר הנגישות לחלקים רבים באוכלוסייה, באוגוסט התברר כי חמאס זייף את תשובות משתתפי הסקר במרץ, ללא ידיעתו של המכון. ואכן, חלק מהתשובות נראות קיצוניות ביחס לאחרות באותו סקר ממרץ: כך למשל, על השאלה מי יצא מנצח מהמלחמה ענו במרץ 56 אחוזים מהעזתים שחמאס יביס את ישראל ² עלייה לעומת כל החודשים לפני ואחרי כן. על השאלה אם חמאס החליט נכון כשיצא למערכה נגד צה"ל השיבו במרץ 71 אחוזים מהעזתים שכן. שוב, זו עלייה גדולה, של כמעט 15 אחוזים, ביחס לסקר שנערך קודם לכן ולסקר שנערך לאחר מכן.

כדי לנסות למנוע אפשרות נוספת של זיוף, הדגישו החוקרים כי הסקר הנוכחי נעשה "פנים אל פנים" ביהודה, שומרון ועזה, באמצעות טלפון או מכשיר טאבלט, וכי "כאשר ריאיון הושלם, הוא נשלח אוטומטית וישירות לשרת שלנו, שאליו רק לחוקרים יש גישה. אין דרך לאיש ליירט או לבצע מניפולציה על המידע שנאסף". בדרך זו מקווה המכון להקנות אמינות מחודשת לנתונים שלו. הסקר כלל 1,270 משתתפים, מהם 830 ביהודה ושומרון ו-440 בעזה. מרווח הדגימה, שהוא גדול יחסית, עומד על כ-3.5 אחוזים.

תושבי הרצועה נסקרו באזורים שבהם לא התנהלה לחימה, כדי לשמור על ביטחונם של הסוקרים. כך יכול המכון לשמור מצד אחד על אמינות הנתונים, ומצד שני לשמוע את דעתם של תושבי הרצועה ² שעמדתם חשובה במיוחד בימים אלה.

כך למשל, שיטה זו מאפשרת לנו הצצה לנתון שספק אם היה אפשר לקבל בדרך אחרת: כאשר הוצגה למשתתפי הסקר תוכניתו של הנשיא דונלד טראמפ ליישובם מחדש של תושבי עזה בארצות אחרות, רוב של 56 אחוזים אמרו כי הם לא מוכנים להגר מהרצועה ² אך שיעור של 43 אחוזים ציינו כי יהיו מוכנים לעזוב את הרצועה ולהתגורר במקום אחר בתום המלחמה.

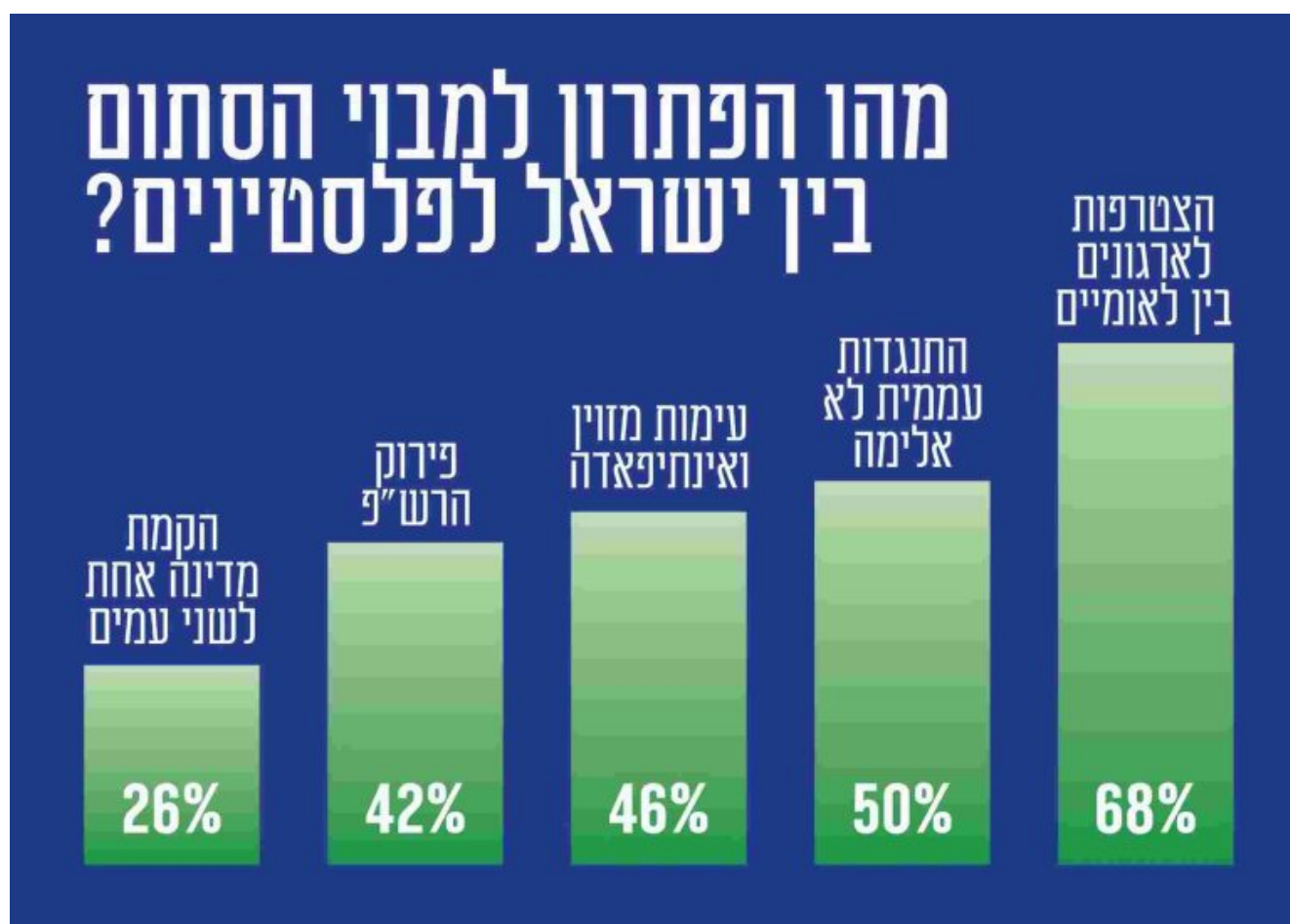
יתרה מכך, כאשר נשאלו המשתתפים אם יהיו מוכנים לפנות לישראל כדי שתסייע להם להגר, התשובות התחלקו באופן שווה ² 49 אחוזים אמרו כי יעשו כן, לעומת מחצית בדיוק מהנשאלים שאמרו שלא יעשו זאת. יש בתשובות האלה כדי לבסס את הטענה של הממשלה בירושלים, שלפיה היא תעזור לעזתים שיהיו מוכנים לצאת מעזה לחפש מקום אחר לגור בו, וכי לא תעביר אוכלוסייה בכוח מהרצועה.

אגב, העזתים מפגינים את אמונם במדינות ערב בהקשר זה, על רקע נכונותן של מצרים וירדן להציג תוכניות אחרות לשיקום הרצועה. מעט יותר ממחצית (53 אחוזים) מהנסקרים ציינו כי הם סבורים ששתי מדינות אלה לא ייכנעו ללחץ אמריקני וכי לא יקבלו את תוכנית טראמפ. מנגד, על השאלה אם ישראל תאלץ את תושבי עזה להגר אם תכבוש את הרצועה נחלקו התשובות פחות או יותר באופן שוויוני: 47 אחוזים אמרו שתכפה על התושבים לעזוב, 49 אחוזים דווקא

מאמינים לישראל וסבורים שלא תעשה כן [?] עם רוב של 51 אחוזים מתושבי עזה שחשבו כי ישראל לא תאלץ את העזתים לעזוב.

ייתכן שהנכונות לעזוב את עזה תואמת אמונה רווחת אחרת של הפלסטינים: התנגדות ברורה לרעיון של פתרון שתי המדינות לשני העמים (57 אחוזים מתנגדים, ודווקא ביהודה ושומרון חלה עלייה בשיעור התמיכה ברעיון). במקביל, כמעט שני שלישים מהמשיבים, 64 אחוזים, סבורים שפתרון שתי המדינות אינו ישים, ומעט יותר מהם, 68 אחוזים, סבורים שהסיכויים להקים מדינה פלסטינית בעתיד הנראה לעין [?] קלושים.

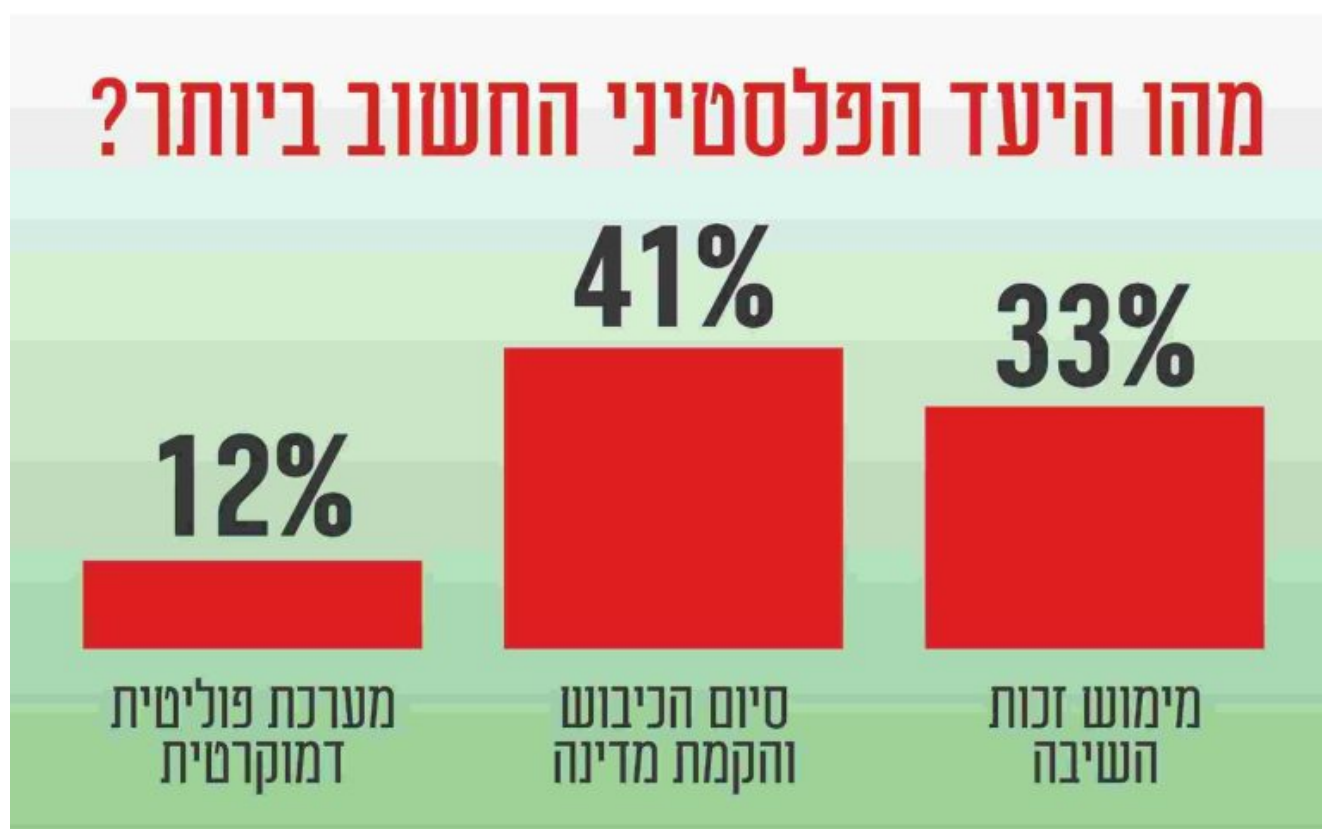
במצב הזה, מה הפתרון למבוי הסתום בין ישראל לפלסטינים, ובמיוחד בכל הקשור ליהודה ושומרון? הסוקרים הציגו למשתתפים כמה אפשרויות, ואלה ענו אם הן תומכים בכל אחת מהן. כך יצא ש-68 אחוזים ביכרו להצטרף לעוד ארגונים בינלאומיים כדי לשבור את הקיפאון מול ישראל, בעוד שמחצית בדיוק העדיפו לחזור להתנגדות עממית שאינה אלימה. מנגד, 46 אחוזים תמכו בחידוש העימות המזוין והאינתיפאדות נגד ישראל, 42 אחוזים ציינו שירצו לראות את פירוק הרשות הפלסטינית, ו-26 אחוזים הזכירו את רעיון המדינה האחת כפתרון האופטימלי.

כאילו הנתון הזה לא מספיק מדאיג מבחינת ישראל, באה השאלה הבאה ומחמירה את המצב [?] ואף מדגימה עד כמה המלחמה שינתה אולי את המחשבה הקולקטיבית של העזתית ביחס לסכסוך, אך לא הותירה די רושם על אנשי יהודה ושומרון הפלסטינים: ביחס לשאלה "מה

האמצעי הנכון ביותר לסיכום ה'כיבוש הישראלי' והקמת מדינה פלסטינית? ענו 41 אחוזים כי עימות מזוין הוא הדרך הטובה ביותר. מהם, רק 31 אחוזים מתושבי עזה צידדו באפשרות הזאת, לעומת כמעט מחצית (48 אחוזים) מפלסטינים בני יהודה ושומרון ² פער של 17 אחוזים. 33 אחוזים תמכו במשא ומתן, שמהם רק 29 אחוזים ביהודה ושומרון ו-40 אחוזים בעזה. 20 אחוזים העדיפו התנגדות עממית שאינה חמושה.

תשובה מטרידה אחרת הייתה בעניין "היעד הפלסטיני החשוב ביותר". לפי שליש בדיוק ממשותפי הסקר, היעד הזה הוא מימוש זכות השיבה לפליטי 1948, ואילו 41 אחוזים סברו שהיעד הזה הוא סיום ה"כיבוש" והקמת מדינה פלסטינית. מנגד, רק 12 אחוזים ביכרו ביסוס של מערכת פוליטית הדוגלת בדמוקרטיה וכיבוד חופש וזכויות אדם לכל הפלסטינים.

הראיס לא רלוונטי

הפער בין עמדותיהם של תושבי עזה והפלסטינים ביהודה ושומרון ניכר בכמה משאלות הסקר, ומדגים את המיליטנטיות היתרה שיש בקרב אזרחי הרש"פ לעומת בני עמם ברצועה. קודם לכן צוין הנתון שלפיו יש הבדל של 17 אחוזים בתמיכה בעימות מזוין לצורך סיכום ה"כיבוש" בין העזתים לאנשי יו"ש, והשוני הזה משתקף גם בשאלות אחרות.

כך למשל, בעוד ש-39 אחוזים מהעזתים הצדיקו את החלטת חמאס לצאת למתקפה נגד ישראל ב-7 באוקטובר, 59 אחוזים מתושבי יהודה ושומרון תומכים בה. ביחס להפגנות בעזה, רק 14 אחוזים מהפלסטינים ביהודה ושומרון נתנו להן הצדקה, לעומת 48 אחוזים מאנשי הרצועה. במקביל, ביחס לשביעות הרצון מתפקודו של חמאס במלחמה יש פער של כמעט 10 אחוזים בין

עזה ליהודה ושומרון: 43 אחוזים מהעזתים מרוצים מארגון הטרור, לעומת 52 אחוזים ביהודה ושומרון. יש עוד הבדלים דומים כאלה בשאלות נוספות, כמובן.

המקור להבדלים הללו הוא כנראה חוויית המלחמה הנוכחית על שתי האוכלוסיות: העזתים עברו שנה וחצי של הרס וקטל חסרי תקדים, נאלצו לנדוד בתוך הרצועה, התמודדו עם מחסור במזון ותרופות ועוד. תושבי יהודה ושומרון, אף שחוו מבצעים של צה"ל, לא עמדו תחת אותו לחץ באותה תקופה. הם לא מושפעים באותה מידה מהפעולות הישראליות, ויכולים "להרשות לעצמם" להפגין עמדות ניציות יותר.

בנוסף, כנראה התושבים ביהודה ושומרון שבעו לאורך השנים מהאכזבה שלהם מהרשות הפלסטינית ומהעומד בראשה, אבו-מאזן, שלא עשו די הצורך בראייתם לקדם את היעדים העליונים שלהם ואת המלחמה בישראל. זהו גם המקור לחוסר הרלוונטיות של הרש"פ לפי הסקר: שביעות הרצון מאבו-מאזן עומדת על 19 אחוזים בלבד, כאשר ביהודה ושומרון הוא מקבל רק 13 אחוזי תמיכה. 81 אחוזים רוצים שיתפטר מתפקידו, ורק 18 אחוזים מעוניינים שישאר. כמו כן, 60 אחוזים ממשתתפי הסקר מצויים בדעה שהרשות היא נטל על הפלסטינים, ורק 35 אחוזים חושבים שהיא נכס לעם הפלסטיני.

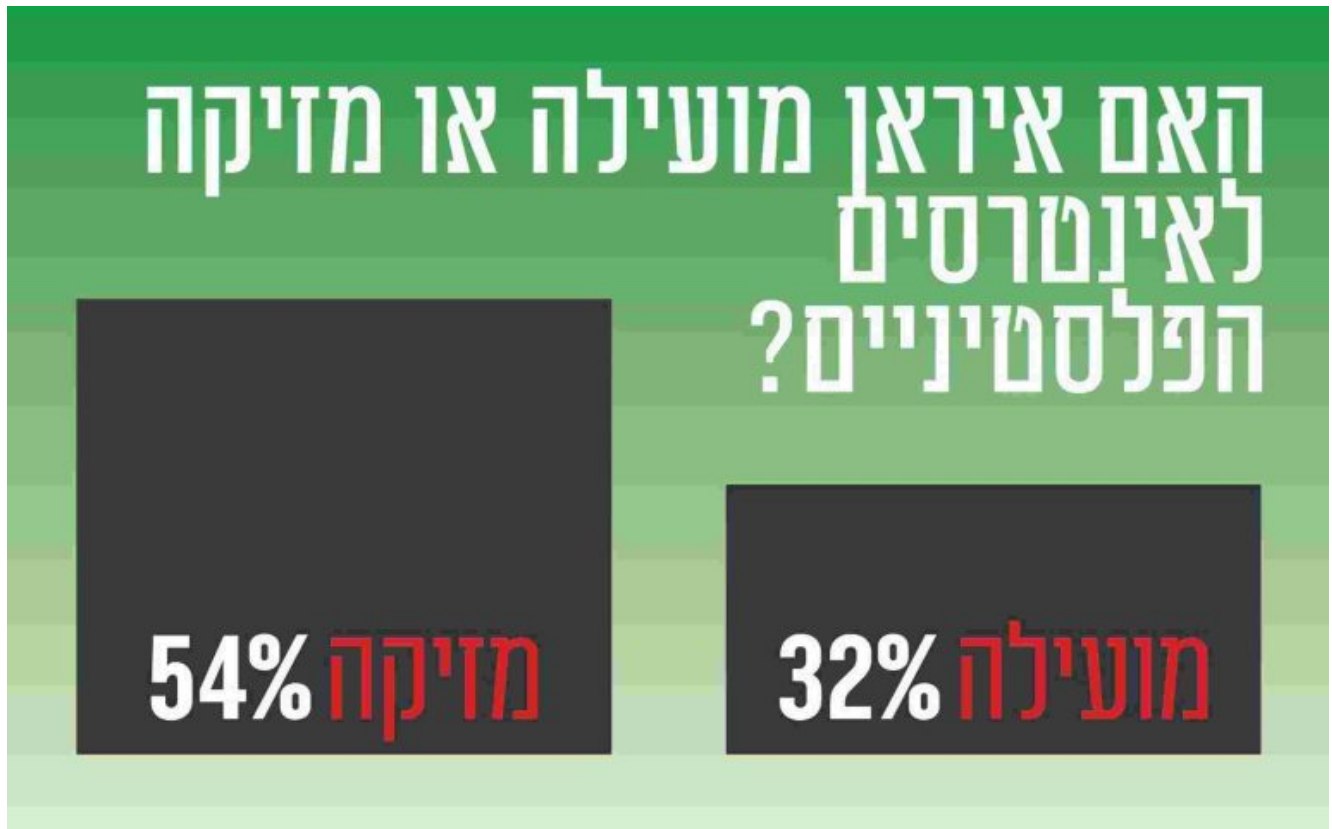
לו היו מתקיימות כיום בחירות בקרב הפלסטינים, אבו-מאזן היה נוחל לפי הסקר תבוסה צורבת אם היה מתמודד מול מנהיג חמאס ח'אלד משעל. בקרב משולש בין הראיס, משעל ומרואן ברגותי, זוכה האסיר בכלא הישראלי ברוב גדול, כאשר אבו-מאזן מקבל רק 7 אחוזים מהקולות. אגב, ברגותי גם מנצח בקרב ראש ממשלה משעל, ונחשב כנראה למועמד הפלסטיני האהוד ביותר.

המקום שבו אפשר לראות את ההשפעה של המלחמה מתחילה לתת את אותותיה בקרב תושבי יהודה ושומרון הוא כאשר עולה האפשרות שהיא תזלוג לבתיהם. 75 אחוזים מהמשתתפים בסקר שמתגוררים ביהודה ושומרון הביעו חשש מהתפשטות של המלחמה לערים מעבר לקו הירוק, ו-65 אחוזים מהם פחדו שבמצב כזה ישמיד צה"ל את כל המבנים בערים, בדומה למה שנעשה ברצועה.

ובכל זאת, גם המחשבה הזאת לא השתרשה לחלוטין בקרבם. בשאלת המשך סבורים 55 אחוזים מתושבי יהודה ושומרון שישראל לא תנצח במלחמה אם תתפרץ בכל רחבי הערים מעבר לקו הירוק, ו-88 אחוזים מהם ציינו כי יעדיפו להישאר ביהודה ושומרון בכל מקרה. רק 9 אחוזים העדיפו לבחון את האפשרות להגר לירדן במקרה של מלחמה.

נתון אחרון מעניין לסיים איתו את ממצאי הסקר צריך לעורר מחשבה מעמיקה, אף שלא בטוח אם צריך לפרש אותו לחיוב או לחומרה: כאשר נשאלו משתתפי הסקר אם איראן משחקת תפקיד מועיל או מזיק לפלסטינים מאז תחילת המלחמה, 54 אחוזים ציינו כי היא מזיקה, לעומת 32 אחוזים בלבד שסברו כי הרפובליקה האסלאמית מועילה לאינטרסים שלהם. השאלה כאן היא מה מקור האכזבה מאיראן: האם מה שעשתה אינו די טוב והתגלה כבעייתי, או שמה היא

פשוט לא עשתה די ולא תקפה מספיק את ישראל מאז תחילת המערכה?

פוקחים עיניים ביו"ש

יש כמה מסקנות ולקחים שישראל יכולה וצריכה לקחת מממצאי הסקר של שקאקי. הראשון והבולט שבהם הוא שאף שלא בחרנו לצאת למלחמה הזאת, והיינו מעדיפים לא להיקלע אליה, התגובה שמשלבת עוצמה ונחישות, הפגנת כוח ותוקפנות ² השאירה חותם על אויבינו. בשכונה הקטנה שלנו, למרבה הצער, כוח הוא שם המשחק, וכנראה זו הדרך היחידה לקדם שינויים תודעתיים בקרב אויבינו.

בה בעת, לא מדובר במשימה קלה כלל ועיקר. אינדוקטרינציה של שנים רבות לא נשברת או משתנה במהירות, ויש לעבוד קשה כדי להצליח בכך. הגיל החציוני של אוכלוסיית עזה עומד על 18, ומשמעות הדבר היא שכל תושב שני ברצועה נולד למציאות שבה הוא מכיר רק את שלטונו של חמאס, את השנאה שהוא מנחיל לישראל ואת המאבק בצה"ל. זה מצב שקשה מאוד לשנות.

הראיה לכך היא חוסר היכולת של תושבי הרצועה להפנים שחמאס ביצע פשעים וזוועות, או קיומו של מיעוט קטן בלבד שסבור שיש להגלות את ראשיו או להניח את הנשק. ישראל צריכה לפיכך לבצע חשיבה מעמיקה על אמצעים יצירתיים שיסייעו לה לשבור את הלך המחשבה הזה.

מנגד, אולי אפשר לשאוב עידוד מכך שחזון טראמפ לרצועה, הפתרון היצירתי הראשון והיחיד שהופיע בשנים האחרונות למצב בעזה שאינו מתווה שתי מדינות לשני העמים, דווקא זוכה לתמיכה מרשימה בקרב העזתים ³ אף שכנראה לא רבים ציפו לכך. העובדה שיותר מ-40 אחוזים

מתושבי הרצועה מוכנים להגר ממנה למקומות אחרים מדגימה כי יש היתכנות לרעיון הזה, בוודאי ביחס לתוכניות אחרות.

אגב, מהסקר גם מתברר חוסר התחלת בהמשך קידום פתרון שתי המדינות, שממילא אינו זוכה לתמיכה ואהדה פלסטינית. לא רק שבישראל רבים סבורים שהוא אינו רלוונטי, אלא גם בקרב הפלסטינים אחוזים ניכרים אינם מעוניינים בו, ואף אינם סבורים שהוא מעשי. הרשות הפלסטינית עצמה נתפסת כגוף מיושן, שאינו נהנה מלגיטימיות, ומנהיגיה אינם זוכים לאמון ציבורי בקרב תושבי יהודה ושומרון שמצויים תחת שלטונה. ייתכן שהגיעה העת לחשוב על חלופות אחרות לרשות, ויש להרהר בכך לעומק.

אבל באותה נשימה מוכרחה מערכת הביטחון לא להניח את עיניה מהנעשה בקרב הפלסטינים ביהודה ושומרון. הם מפגינים כבר תקופה ארוכה עמדה עקבית ויציבה שתומכת יותר בטרור ובחמאס מאשר בני עמם בעזה, ואחוזים רבים מהם יותר מצדדים בפעילות אלימה של ממש. העובדה שאין פתרון מדיני באופק, לצד ההרס שצה"ל החל להנחיל במחנות הפליטים כמו ג'נין או בשכם, אין משמעותם שהמשחק נגמר. עלינו לעמוד על המשמר, להמשיך לסכל את כל ההתארגנויות העוינות נגדנו ² שחלקן קמות בעידוד של גורמים כגון איראן או חמאס ³ ולדאוג שמה שיצא מרצועת עזה לא יחזור על עצמו במהדורה שנייה ביהודה ושומרון.

פורסם במקור ראשון, בתאריך 15 במאי, 2025.